

V KOZÁROVCIACH TICHÝ VETRÍK POVIEVA

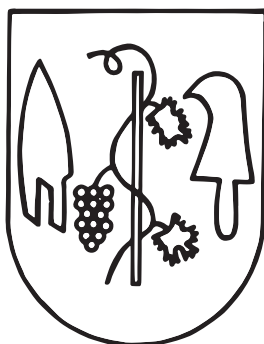

MEDZINÁRODNÝ FOLKLÓRNY FESTIVAL
MYJAVA

XXXI. Západoslovenské folklórne a mierové slávnosti
Myjava 1990

V KOZÁROVCIACH TICHÝ VETRÍK POVIEVA

Reedícia zborníčka k profilovému programu
obce Kozárovce

Myjava 2023

MYJAVA'90

Reedície zborníkov vydávaných koncom minulého storočia k profilovým programom vtedy ešte Západoslovenských slávností sú v súčasnosti takmer tradíciou. Aktuálne čítate druhé vydanie už piateho zborníka, ktorý je venovaný tradičnej kultúre obce Kozárovce. Táto obec rezonuje na MFF MYJAVA hneď niekoľkokrát. V online priestore to je program *Sedemdesiat sukien mala* zameraný na úpravu hlavy nevesty a ženy a počas festivalu sa objaví miestna folklórna skupina Praslica v regionálnom programe *Semiačka z Tekova* (autorka Žofia Magátová). Čardáš z Kozároviec sa zasa rozvíri v Tanečnej škole a súťaži *O myjavský kosjérek*.

Rovnako ako pri predchádzajúcich reedíciách sme sa snažili o čo najvernejšie zachovanie pôvodnej podoby prvého vydania. Obsah, štruktúra a jazyk zborníka ostali nezmenené, upravili sme len drobné preklepy. Text zborníka pripravil v roku 1990 Juraj Hamar, v druhej časti sa nachádzajú piesne zozbierané a zapísané Mariánom Járekom. Za korektúru textov piesní ďakujeme Milošovi Ďurovičovi, vedúcemu folklórnej skupiny Praslica z Kozároviec.

Prajeme vám príjemné čítanie a množstvo zážitkov zo 63. ročníka Medzinárodného folklórneho festivalu MYJAVA 2023.

Katarína Mičicová

Ťažko je napísať históriu jednej obce, ťažké je napísať dejiny, postihnúť čas, keď je nepostihnuteľný, život keď je večný, človeka, keď zomiera, atmosféru, keď je neopakovateľná.

Ťažko je písať o ľuďoch v jednej dedine a pritom nezabudnúť, nespomenúť, a tak neublížiť ničomu a nikomu, najmä vtedy nie, ak spolu dýchame ten istý vzduch, opravujeme tie isté ploty, tlačíme tú istú káru bolesti i radostí, kľáčime pod tými istými zvonmi a naše telá ukladajú sa k večnému spánku do tej istej záhrady.

My sa o to pokúsime. Skôr však pozrite na nich. Skláňajú sa pred vami. Na pozdrav, na znak úcty. Nie pokory. Sú veselí a plní radosti. Majú však aj svoje boľáčky. Sú zhrbení a mnohí z nich majú striebro vo vlasoch. Ale sú hrdí a majú zlaté srdcia. Sú z Kozároviec.

autori

V širokej kotline dolného toku Hrona, ktorú ohraničujú na východe Štiavnické vrchy a na severe Pohronský Inovec, v mieste, kde prervou juhozápadného výbežku Štiavnických hôr bežiac v ústrety Podunajskej nížine Hron vytvoril zaujímavý prírodný úkaz známy pod menom Slovenská brána (Porta Slovenica), leží obec KOZÁROVCE.

Prvá písomná zmienka o obci je datovaná r. 1075, keď prešla do majetku opátstva vo Svätom (dnes Hronskom) Beňadiku pod menom *Kouachi*. Jej obyvatelia mali rôzne druhy služieb, podľa vôle beňadického opáta. Názov obce sa postupne menil. R. 1209 sa dedina spomína pod názvom *Coach*, r. 1236 – *Cuahc*, r. 1331 – *Koaccy*, r. 1720 – *Kovátsi*, r. 1773 – *Kožarowce* a r. 1808 definitívne Kozárovce. Ku „spádovým“ Kozárovciam patrili aj okolité osady, ktoré boli súčasťou ich chotára: *Crusan* (spomína sa r. 1236 ako osada, ktorá patrí poddaným hradu Tekov), *Graduch* (zem s mlynom, ktorá sa spomína r. 1302 ako zemiansky majetok), *Korlát* (1358), *Machkazora* – Mačací breh (1251) a *Selec* (osada doložená 1209).

Obec však vďaka svojej významnej strategickej geografickej polohe bola osídlená už dávno pred touto dobou (približne v 4. – 2. storočí p. n. l.). Archeologické vykopávky tu odkryli sídlisko s kanelovanou keramikou, žiarový hrob zo staršej doby bronzovej i sídlisko z veľkomoravského obdobia.

Založením beňadického opátstva r. 1075, prechádzajú údolné osady do jeho majetku. Ochrannú úlohu potom preberá kláštor a opevnené hradiská okolo Slovenskej brány strácajú svoje pôvodné poslanie – chrániť vstupnú bránu zo severu na juh. Celý ďalší vývoj je poznačený neustálym bojom o majetky a ich ochranu, ako aj o ochranu svojho života. Sú to neustále vpády a výboje Tatárov, Turkov, nemeckých a maďarských vojsk, husitov, kurucov i labancov.

Prvý nájazd Tatárov sa spomína r. 1241, keď celé územie južne od beňadického kláštora zničili a obyvateľstvo, ktoré sa nestihlo ukryť v múroch kláštora vyvraždili. 29. septembra 1435 kláštor dobyli a celý vypálili husiti.

K najbúrlivejším obdobiam v histórii obce patrí celé 16. storočie. Jeho prvé dve decéniá sa nesú v znamení veľkých sporov medzi opát-

stvom a okolitou svetskou vrchnosťou. Opátstvo sa dlhými spormi zadlžuje a nový opát Štefan Záblathy dáva časť pozemkov do prenájmu. Tak v r. 1522 25 holdov šípia a trnia medzi Psármí a Kozárovcami pripadá veľmožovi Matejovi Kozmovi. V roku 1539 zasa vydrancované opátstvo spolu s dvadsiatimi obcami (vrátane Kozároviec) biskup Pavol Várday dáva do prenájmu Ostrihomskej kapitule. V r. 1565 dostáva kapitula od kráľa opátstvo navždy.

Majetkové a vlastnícke spory však v 16.storočí nie sú tou najväčšou pohromou pre opátstvo a obec. Turci pri svojich neustálych výpadoch sa 12. augusta 1555 dostávajú až po Kozárovce. Obec celú vyplienili.

Podobne tomu bolo aj v rokoch 1581 a 1599, kedy vyrabovali a vyplienili aj Čajkov, Rybník, Svätý Beňadik. Pri Novej Bani bol však ich nájazd zastavený. Podľa záznamov kronikárov jedna z najväčších tureckých pohrôm však postihla obec Kozárovce 6. apríla 1647, kedy všetkých mužov a deti vyvraždili, ženy znásilnili, dobytok odviekli a domy zapálili.

Napriek tomu, že Turci boli r. 1652 pri Veľkých Vozokanoch porazení, vojenské výpady a drancovanie obec neobišli ani v nasledujúcich rokoch, či už to boli vojská nemecké, maďarské, cisárske vojsko alebo kuruci I. Thokolyho. Obyvatelia si na pár rokov vydýchnu až po r. 1686, kedy sú Turci pri Budíne definitívne porazení.

Už v roku 1703 však vypukne Rákocziho povstanie, a tak celé prvé decénium 18. storočia je opäť naplnené horkosťou a strachom. V roku 1710 vypukne v tekovskej stolici mor, ktorý zúri až do roku 1712, a ktorý neobišiel ani Kozárovce. Po jeho ukončení nastáva v obci relatívny pokoj, začína sa rozvíjať, pribúda aj počet obyvateľstva. V r. 1718 si obyvatelia postavili v obci barokový kostol, ktorý zasvätili sv. Filipovi a Jakubovi.

Nasledujúce dve storočia preletia obcou ako voda v hrnskom koryte. Sú v znamení kultúrneho, politického, spoločenského i hospodárskeho rastu dediny. Smutne v nich zarezonuje a bytostne sa i dotkne obyvateľov obdobie obidvoch svetových vojen, keď v tej prvej hynú desiatky a tá druhá sa dokonca na niekoľko týždňov zastaví v dedine. Tolko kronika a kronikári.

MATERIÁLNA KULTÚRA

Hmotnú kultúru Kozároviec určovalo predovšetkým hlavné pôvodné zamestnanie tunajšieho obyvateľstva. Poľnohospodárstvo, ku ktorému sa čoskoro pridalo vinohradníctvo, sa úspešne rozvíjalo v miernom podnebí úrodnej nížiny výdatne zavlažovanej ba neraz i zaplavovanej Hronom. Nížinnú roľnícku obec charakterizovala zástavba po oboch stranách širokých ciest, priestranné dvory plné hydiny uzatvárali stodoly, pozdĺžne orientované domy s valbovou strechou mali kryté podstenia. Východná poloha obce zabezpečovala čulý kontakt s bližším i ďalším okolím, blízke trhy umožňovali výmenu poľnohospodárskych produktov za výrobky remeselníkov. Tých bolo v blízkom okolí dostatok. Priamo v dedine pokračovali v dávnej tradícii kováči, v neďalekých Leviciach sa od stredoveku sústreďovali všetky remeselnícke odvetvia. Veď napr. v roku 1786 tam bolo 243 remeselníkov, čo bol najväčší počet z celej tekovskej stolice. Čižmári, krajčíri, kožušníci, obuvníci, hrnčiari, farbiari, gombičkári a celý rad ďalších pracoval nielen pre mesto, ale i pre okolité obce. Obyvatelia Kozároviec si mohli vyberať i z bohatej ponuky okolitých hrnčiarskych dielní, ktoré boli okrem Levíc napr. v Brehoch, Beluji a v Pukanci. Každá dielňa mala svoj osobitý výtvarný rukopis a bohatú škálu tvarov a dekoru. Hrnčiari chodievali so svojím tovarom na jarmoky, ale i priamo do dediny, kde za hrnce, mliečniky, tanier, misy, pekáče dostávali peniaze, ale radi prijímali od roľníkov aj naturálie. O rôznosti prípravy jedál a o spôsoboch uchovávaní pokrmov svedčí množstvo najrôznejších tvarov hrnčiarskeho riadu, ktorý sa zachoval dodnes v niektorých kozárovských domácnostiach.

Napriek jednoduchosti kozárovského tradičného odevu, ktorý mal veľa spoločných črt s oblečením obyvateľov napr. Vrábiel, Breznice, Hronského Beňadika, Čaradíc či Volkoviec, nachádzame v ňom dostatok prvkov, ktoré by si zaslúžili bližšiu pozornosť. Domáce konopné alebo miešané plátno sa ešte i v prvej polovici 20. storočia hojne využívalo najmä v letnom mužskom i ženskom pracovnom odevu, ktorý len skromne zdobila jednoduchá výšivka.

Mužský sviatočný odev bol tiež veľmi jednoduchý – bielu košeľu so širokými do manžiet všitými rukávami dopĺňali čierne nohavice, vesta, čižmy a klobúk. Ženský sviatočný odev mal predsa len širšiu škálu materiálov i farieb. Na oplecko a spodník sa obliekala sukňa, živôtik, zástera, krížom cez prsia sa uväzovala šatka, šatka prikrývala aj vyšívaný čepiec. K domácejmu plátnu sa pridávala modrotlač, kartún, brokát, zamat a kašmír v najrôznejších farbách a vzoroch, i keď výraznejšia farebnosť sprevádzala iba oblečenie dievčat a mladších žien. Zvláštnosťou tunajšieho ženského kroja boli tzv. plechové šaty z tmavej, opalizujúcej modrotlače s tuhou apretúrou.

Zatiaľ čo v oblečení sa používali iba hladké nevzorované tkaniny, o to bohatšie boli tkaniny, ktoré si ženy zhotovovali pre domácnosť a gazdovstvo. Od jednoduchých farebných pásikov či pásikov tkaných v odlišnej tkáčskej väzbe na obrusoch, plachtách ba aj vreciach, sa majstrovstvo kozárovských tkáčok rozvinulo do obdivuhodného bohatstva hustých drobných preberaných vzorov s dominujúcim motívom hviezdy v niekoľkých odtieňoch červenej priadze. Stretli sme sa však aj s tkaninami, kde tkáčka použila len tmavomodrú alebo kombinovala červenú priadzu s čiernou. Takto bohato vytkávané boli najmä postelne tkaniny, ktoré na vystlaných posteliach tvorili najvýznamnejšiu výzdobu predných izieb a boli pýchou každej gazdinej. Koľko nespočetných hodín strávili kozárovské ženy pri krosnách svedčia i dnes bohaté súbory najrôznejších tkanín v kozárovských domácnostiach. S potešením sme zistili, že ešte i dnes tu ovláda tkáčske umenie viacero žien strednej a staršej generácie.

KULTÚRNY ŽIVOT OBCE

Kozárovce sú už desiatky rokov známe ako obec, ktorá žije čulým kultúrno-spoločenským životom. Existovali tu dychové hudby, hudobné skupiny, detské a mládežnícke divadelné súbory, aktívne sa do kultúrneho života zapájala aj takmer desiatka spoločenských organizácií. No vari najviac sa o slávu Kozároviec zaslúžili 4 kolektívy: ochotnícky divadelný súbor Hron, folklórna skupina Praslica, ženská

spevacka skupina Lipka a detský folklórny súbor Vretienko.

Pomerne dlhé obdobie divadelnej činnosti v obci vzhľadom na jej existenciu je zachytené v záznamoch bývalého saleziánskeho ústavu v Hronskom Beňadiku. Ústav mal v Kozárovciach farskú filiálku, a tak okrem iného riadil i divadelnú činnosť v obci. Hry, ktoré saleziáni uvádzali na javisko, mali výlučne náboženský charakter. Zo svetových hier sa najčastejšie hrávali divadlá s ľudovou tematikou, blízke dedinskému prostrediu. Boli to najmä hry J. G. Tajovského a F. Urbánka.

Začiatky organizovanejšej divadelnej činnosti v obci siahajú do rokov krátko po prvej svetovej vojne. V novej Československej republike vytvára sa i nášmu národu možnosť slobodne používať a rozvíjať našu reč. Toto využívajú aj mladí nadšenci zdržujúci sa v spolku Omladina. Takmer celú svoju činnosť zameriava Omladina na nacvičovanie divadla. Prvé divadelné predstavenie v obci sa uskutočnilo v r. 1922. V divadelnej hre Bludár sa predstavili prví ochotníci (Laurinc Benčat, Barbora Smatlíková, Marek Hlava, Justína Švolíková, Júlia Očovská, Karol Žembery a ďalší).

Úspešná činnosť divadelných ochotníkov dáva podnet k výstavbe vlastného stánku kultúry. Stavebný pozemok darovala obec, finančné prostriedky sa získali z „milodarov“ občanov. Títo zadarmo aj pomáhali pri jeho stavbe. Stavbu viedol murársky majster Karol Nemček a slávnostne ju dali do užívania 20. decembra 1931. V tomto roku zaniká i spolok Omladina a divadelná činnosť v obci je riadená cirkevnými organizáciami združujúcimi mladé dievčatá a chlapcov. Celé nasledujúce obdobie, ktoré trvá takmer 10 rokov, nastáva kuriózna situácia – nesmú sa hrať divadlá, v ktorých by naraz účinkovali chlapci aj dievčatá. Takáto nezdravá situácia čiastočne vedie i k stagnácii divadelného života.

Aktivizácia divadelnej činnosti nastáva po r. 1940. V tomto období nastupuje na školu mladý učiteľ Peter Kozinka. Zaktivizoval a najmä dramaturgicky skvalitnil divadelné predstavenia.

Od decembra 1944 až do 28. marca 1945 sa zastavuje v dedine vojna. Z Rybníckej strany Hrona stoja vojská 4. Ukrajinského frontu a v dedine zasa nemecká armáda. Vnútorne zariadenie kultúrneho

domu je zničené, stavba je rozstrielaná. Napriek tomu už v r. 1946 sa mladí divadelníci predstavujú občanom s novonaštudovanou hrou.

Rok 1949 znamená zásadný obrat v živote nášho ochotníckeho divadla. Zakladá sa divadelný ochotnícky súbor Hron. Jeho prvým predsedom sa stáva Gašpar Švolík a tajomníkom Milan Beniak. Naplno sa rozbieha činnosť kozárovských ochotníkov, ktorí sa predstavujú vďačným divákom v obci i blízkom okolí s desiatkami hier, okrem iného i s naštudovaním operety Vy krásne Tatry malebné.

Po odchode zakladateľov súboru celé 50. roky divadlo hľadá svoju tvár. V tomto období divadelnú činnosť v obci riadi mladý učiteľ Milan Kováčik, aktívne s ním spolupracujú aj Michal Salenka a Cyril Beniačík.

Do vedenia súboru v r. 1960 prichádza Ladislav Mráz, ktorý ho vedie až dodnes, a ktorý je aj riaditeľom miestneho kultúrneho strediska v obci. Spolu s ním prichádzajú a potom dlhé desaťročia, vlastne až dodnes, aktívne účinkujú i spolupracujú pri prípravách jednotlivých divadelných predstavení Barbora Valkovičová, Mikuláš Hlava, Cyril Beniačík, Michal Salenka, Ján Hudec a ďalší.

V r. 1976 súbor získava B kategóriu a v Kozárovciach vzniká stála ochotnícka scéna, ktorá aktívne pracuje až dodnes pri miestnom kultúrnom stredisku.

V r. 1985 sa v obci odovzdá do užívania nový moderný dom kultúry s kvalitným javiskom, ktoré naplno núka rozvinúť aj činnosť ochotníckych divadelníkov v Kozárovciach.

O troch folklórnych kolektívoch v obci je ťažko hovoriť oddelene, pretože všetky tri sa významnou mierou podieľajú na uchovávaní a rozvíjaní ľudovej umeleckej kultúry v Kozárovciach. Najstarší z nich, dedinskú folklórnu skupinu Praslica, od jej založenia v r. 1965 až dodnes vedie Mária Ďurovičová. 1. mája 1965 sa viac ako 100 obyvateľov Kozároviec zúčastnilo osláv v okresnom meste v Leviciach. Samozrejme, že všetci boli v krojoch. V sprievode predstavovali svadobnú družinu. Po veľkom diváckom ohlase sa už nerozišli. Ihneď po návrate, i keď početnejšie menšia skupina, začali nacvičovať, vyhľadávať piesne, tance, zháňať si po domoch vlastné kroje. Prvé programové číslo, ktoré si skupina pripravila, boli priadky. Dodnes

patrí k najúspešnejším a medzi členmi najobľúbenejším. Tu kdesi môžeme hľadať aj pôvod názvu folklórnej skupiny – Praslica.

Celé štvrtstoročie existencie Praslice je poznačené usilovnou prácou. Svedčia o tom desiatky nacvičených programových čísel, stovky vystúpení, celé generácie vychovaných tanečníkov a priaznivcov ľudového umenia. Skupina sa stala takmer inventárom folklórnych festivalov na Myjave, Východnej a v Strážnici. Účinkovala na celoslovenskej prehliadke dedinských folklórnych skupín v Žiline, má za sebou niekoľko nahrávok v československom rozhlase i televízii. Sólisti – tanečníci zo skupiny sa predstavili na celoslovenskej súťaži tanečníkov – sólistov vo Východnej (Eva Benčaťová s Laurincom Smrtkom a Dušan Hamar s Máriou Orovnickou).

Vedúcou ženskej speváckej skupiny Lipka, ktorá vznikla v obci pri MO SZŽ (Miestna organizácia Slovenského zväzu žien – pozn. zost.) v r. 1975, je od jej založenia Mária Švolíková. Spevácka skupina sa však nezaoberala vo svojom repertoári výhradne interpretáciou ľudových piesní. Do svojich programov zaraďovala aj piesne umelé, angažované i hymnické. Napriek tomu prevažnú časť jej repertoáru tvoria ľudové piesne z Kozároviec. Pani Švolíková je nielen ich výraznou interpretkou a vedúcou skupiny, ale sama je vďačnou informátorkou a zberateľkou ľudových piesní v obci.

V r. 1980, pri príležitosti 15. výročia založenia folklórnej skupiny Praslica, vzniká detský folklórny súbor Vretienko. Súbor od jeho založenia vedú Mária Orovnická, Juraj Hamar a pri jeho zrode a prvých krôčkoch stál aj Dušan Hamar. Zo svojich 8 začínajúcich členov, všetko detí „prasličiarских“ rodičov, sa Vretienko rozrástlo takmer na 40 členov. Za desaťročie svojej existencie sa už stihlo predstaviť divákovi na festivaloch vo Východnej, Myjave, Detve, Strážnici, Kyjove, detskom folklórnom festivale v Prešove i na televíznych obrazovkách. Ročne deti z Vretienka absolvujú okolo 30 vystúpení. Spoločne so svojimi vedúcimi a rodičmi sa zapojili aktívne aj do hnutia Pri prameňoch krásy a časť materiálu, ktorý deti zozbierali vydal Dr. Kliment Ondrejka v zborníku Deti deťom.

Praslica, Lipka a tiež celé Kozárovce sa teda o zachovávanie svojich tradícií nemusia obávať – semeno ktoré zasiali do svojich detívyklíčilo a začína prinášať prvé plody do kultúry obce.

ĽUDOVÁ HUDBA A TANEC

O hudobnom charaktere Kozároviec sa viac dozvieme v notovanej piesňovej prílohe tohto zborníčka. Nie je však na škodu povedať si niekoľko slov aj o ľudovej hudbe, muzikantoch, tanci a tanečníkoch v tejto obci.

K najstarším, dodnes spomínaným ľudovým hudobným nástrojom, ktorý nesmel chýbať pri žiadnej zábave boli gajdy (*gejdí*). Jozef Lukáč (1905) je synom posledného gajdoša v Kozárovciach. Jeho otec, Jozef Lukáč sa narodil a aj hrával ešte v minulom storočí. Pretože bol pastierom dobytky, dodnes ich v dedine prezývajú Pastierovi. Najčastejšie hrával na svadbách a fašiangových zábavách. Posledné takéto zábavy hrával okolo r. 1920. Hral nielen v Kozárovciach, ale po viac rokov si ho predplatili a dohodli (*zjednali*) aj na fašiangy do Volkoviec a ďalších blízkych okolitých obcí, najmä smerom k Pohronskému Inovcu. Hral za naturálie, neskôr (najmä vo Volkovciach) aj za peniaze. Potom hral celé fašiangy.

Okrem gajd hral aj na 6-dierkovej píšťalke, ktorú si sám zhotovoval z bazy. Gajdy si tiež vyrábal sám a podľa rozprávania jeho syna by sa dali opísať asi nasledovne: gajdy boli trojhlasé, šutky (bez vyrezanej kozej hlavičky). Piskory si vyrábal z bazy, gajdicu zo slivkového dreva. Zdobil ju medzi dierkami pásikmi z mosadzného plechu. Roztruby si kúpil na jarmoku, koža bola z kozičky obrátená srstou dnu. Srst bola k tomu aj na kratšie ostrihaná.

V posledných rokoch svojej existencie gajdy už pomaly strácali svoju pôvodnú funkciu. Gajdoš už nehrával na celej zábave, ale len na jej začiatku pokiaľ neprišla (*dokiaľ nedošikovali*) ľudová hudba alebo len tak pre deti cez fašiangovú, tzv. *daruvanú* nedeľu po litániách na priedomí.

Na zábavách potom neskôršie hrávali sláčikové ľudové hudby v tradičnom 4 – 5 -člennom obsadení s cimbalom. V dostatočne dl-

hom časovom predstihu ich boli mládenci *zjenat*, najčastejšie v Mochovciach (*mochoveckí Cigáni*) alebo v Rybníku (*Jano Rybnický*). Neskôr aj táto hudba bola vytlačená až celkom ustúpila dychovej hudbe. V 70. rokoch existujú v obci dokonca dve dychové hudby – mládežnícka a dospelá, ktoré dosahujú aj celkom pekné výsledky na okresných a krajských festivaloch. Okolo 60. rokov si veľkú popularitu získava najmä *džezová kapela* Imricha Kotoru (harmonika, saxofón, trúbka, klarinet a bicie), ktorá patrí k najobľúbenejším, či už hrá na zábavách alebo na svadbách. V 70. a 80. rokoch sú to už hudobné skupiny s elektrofonickými nástrojmi zamerané na modernú, populárnu hudbu. V týchto dvoch decéniách postupne vzniká, zaniká a spolu splyva okolo sedem takýchto hudobných skupín. V súčasnosti je to už len jedna hudobná skupina bratov Bedejovcov.

Z hudobných nástrojov, ktoré kedysi neodmysliteľne patrili ku každému mláďencovi (schopnosť hrať na nich bola istým prejavom nadradenosti a fičúrstva alebo prinajmenšom aspoň prestížou v mládežníckom kolektíve obce) musíme spomenúť najmä heligónky, na ktoré sa hráva až dodnes, ústne harmoniky, drumble, ktoré si za korunu kupovali na jarmoku, zriedkavejšie citary.

Zo zvukových signálnych nástrojov a hračiek to zasa boli rôzne poľnice (využíval ich pastier sviň a miestny požiarny zbor), kravské rohy, drevené rapkáče a klepáče, píšťalky z vrby, *prdáki* (piskory zhotovované z hrubých husích pier, alebo trstiny) a pod.

Na ľudových tanečných zábavách patrí dodnes k najobľúbenejším tancom čardáš (skôr palotáš). Jeho podoba, charakter i motívička sa často menila. Od individuálnych tanečných výkonov smerovala k uniformite, zjednodušovaniu a modernizácii, až nakoniec z tanečných motívov, ktoré boli pre túto obec typické, ostalo len torzo. Čardáš začínali hrať muzikanti sami, častejšie si ho však mládenci rozkázali (i zaplatili), aby sa pred dievkami mohli *ukázať*. Tanečnícky stáli po bokoch miestnosti, kde bola zábava. Chlapci ich volali menom alebo kývnutím prsta. Základným a najčastejším tanečným motívom je dvoj kročka. Každý krok sa pri tom v kolenách v triolách mätko vypéruje. Dvoj kročku môže striedať podobne jednokročka alebo pomalé točenie v oboch smeroch.

Bezprostredne po pomalšom čardáši, či palotáši nasledovala rýchlejšia, žartovnejšia a na tanečné improvizácie voľnejšia frišká. Patrila nielen k vyvrcholeniu čardáša, ale i celého tanečného kola. Tanečníčky unikajú pred partnerom tak, že sa mu uvoľnia z párového držania. Tanečným krokom ich potom partner medzi tancujúcimi naháňa, znovu sa chystajú do párového držania a znovu tanečníčka uniká. Na rozdiel od čardáša, tanečník partnerku častejšie uvoľňuje z párového držania, aby mohol pred ňou *cifruvat*. Pískaním, podupmi a tieskaním nad hlavou i pred sukňami tanečníčky utvrdzuje rytmus friškej. Partnerka sa zasa pred ním na mieste točí, pridŕžajúc si oboma rukami vzadu sukne. Pri točení zasa ako odpoveď na tanečníkov piskot a tieskanie víska a podupmi zvýrazňuje rytmický akcent.

K ďalším zaujímavým a obľúbeným tancom ktorý sa tancoval v Kozárovciach je polka (*polka*). Charakteristické pre ňu bolo tzv. *hopcuvanie* – odpérovanie tanečníkov na prvú dobu hore, a *traseňie* – mäkké vypérovanie na oboch nohách v kolenách triolou na druhú dobu. Tento tanec by sa dal charakterizovať aj ako *trasená, hopcovaná polka*.

Pravdepodobne splynutím niektorých tanečných motívov mazúrky a starého sedliackeho tancovania pri gajdách vzniká rytmicky i motivicky zaujímavý tanec, ktorý v Kozárovciach tancovali ako *mazuľu*. Základným tanečným motívom je tzv. bežkanie na mieste i v točení, ktoré sa strieda podupmi a tieskaním, pričom pérovanie je v jednej úrovni bez výraznejšieho poklesu alebo nadnesenia. Os otáčania je pri tom v strede medzi partnermi. *Mazuľa* sa hrá ako rýchla mazúrka.

Z tanečne novšej vrstvy sa v obci tancovala a dodnes v repertoári obce uchovali tance: židovka, pávy, sedliacka (fox), baligátor, plieskaná, valcer, polka na šesť a ďalšie.

KALENDÁRNE ZVYKY

Zima

K poeticky najkrajším zvykom v Kozárovciach nesporne patria tie, ktoré sa viažu k obdobiu zimného slnovratu – kolednícke pochôdzky. Mnohé z nich, najmä vinšovanie na Vianoce a na Nový rok a chodenie s Mikulášom a Luciou, zachovalo sa až dodnes. Značná časť týchto obradov však pomaly zapadá prachom zabudnutia. Začínalo to už na Mikuláša (6. decembra), kedy chlapci obchádzali priadky (*priacki*) v celej dedine so svojou mikulášskou družinou. Ak bola taká, aká má byť, našli sme v nej okrem svätého Mikuláša aj čertov, žandárov a medveďa. Dievčatá vo vykúrenej izbe sa im chichúňali, snažili sa rozpoznať, kto sa za tou-ktorou maskou ukrýva, kľakínali si pred Mikuláša a parodovali pokorné motlidby za odpustenie hriechov:

*Meňe oca i sina,
abi nebolo teplo ani zima.
Sláva i láva,
Trenčín aj Trnava,
noví remeň, starí remeň,
aš stoho ňiš ňebude,
tak poton ameň!*

*Očenášik maličičkí,
ako muškáty drobnuštičkí.
Buc volička tvoja,
tu si duša moja?*

*Mikuláš, oťiec náš,
posadev nás na lavičku,
dav nán chleba po krajíčku.
Ďeti moje, ňekradňiře!
Čo viďiře, uchmatňiře!*

*Mikulášku bratku,
vezňi si ťi Katku,
čo ťi bude varievat'
šošovičku slatkú.*

*Mikulášku svetí,
skeďe si počaťi?
Ot krála polského,
mán koňa lánskiho.*

*Súkeňíci, pláťeňíci,
ňechocte vi po ulici.
Čo ma čertí po vás,
mán črievički po pás
a bačkorki po kolená,
šak sa to len tak dokoná.*

*Očenáš si, jen si,
bili sa Ňenci.
Okolo komuorki,
za kúsok homuolki.
Okolo kríža, za kúsok slíža.*

Na Luciu (13. decembra) zasa dievky odeté celé v bielom so zamúčenou tvárou (resp. si ju zakryli opakom čepca) chodili s husími krídlami, štetkou, cesnakom a košíkom z domu do domu *ometat* múry i domácich hospodárov a deti, aby ich obchádzala choroba aj so všetkými zlými a temnými silami.

Na Adama a Evu (24. decembra) chodilo sa s *hadon*. Koledníci mali z dreva vystrúhaného vystrkovacieho hada s jablkom symbolizujúcim hriech prvých ľudí. V každom dome ho vystrkovali proti domácim a pri tom spievali:

*Milí náš pán šiev do raja,
stretov Evu aj Adama.
Tu máš Eva toto jablko,
veľ je ono velmo slatkuo.
Keť ho Eva okúsila,
hňeť von z raja iť mosela.
Dav in pán Boh ríl, motičku,
aj semiačka do uzlíčku.
Tu orajte, tu kopajte,
tu si chleba dorábajte!*

Počas vianočných sviatkov chodilo sa s betlehemom. Kolednícku partiu tvorili Anjel, Féder, Agubert, Lacko a bača. Na každé dvere zabúchali a spýtali sa, či môžu vojsť: *Prijmete s betlehemom?* Ak ich prijali, po jednom dľa svojej úlohy a textu vstupovali dnu do miestnosti a začínali hrať betlehemskú hru. Prvý začínal anjel, ktorý niesol aj na rukách drevený betlehem:

*Sem, sem, pastieri, k betlemu sa bertě
a kráľa novího, panáčika našeho vítajte!*

*Féder: „Hop son, tu son, kam son prišov,
hňeť buďe pane moj, hneť buďe bača moj!“*

*Agubert: „Pojďen vela saláša mého, vela penki mej,
zavolán tan na brat Lacka, velice mi je na srci ťažko!“*

*Lacko: „Čo povedav brat Féder? Čo sa s nama deje?
Nenahajme si svoje ovečki, kažďi sa z nás smeje!“*

*Bača: „Šak tu máťe visokí prach!
Sepcemvárom, sepcemvárom,
šak je nás tu velmo málo,
ale už bi nás bolo aj dos!“*

Spoločne spievajú:

*Ležav bača pri salaši,
prišli k nemu tria valasi,
stávaj hore bača náš,
narodev sa Pán Boch náš.
Pospolu sa poberajme, pojdme k Betlemu,
dari sebu zoberieme a dáme malému,
Ježiškovi, panáčikovi, znova narodeňímu.
Raduj sa, vesel sa, betlehemská chasa,
Pán Boch nán požehnav novího juhása,
čo nán bude ovčički pás i kozički jalovie,
dáme mu krpčence aj bačkorki novie.
Podmeže, bežmeže, jeho privítať,
abi sme mu mohli niečo darovať.
Poťesíme jeho matku, kerá pri ňon sedí,
na svého sináčka milosrňe hľadi.
Hop, hop, Števkó, s tvojima gejdami,
zagejduj nán, pôjdeš aj ti s nami.
Zagejduješ nán na cestu notu do hajdúcha,
zaplatín ti, dán ti kus ošúcha.
Hop, hop, Andráško, vižeňže tie ovce,
darujže mi niekerú zo srce.
Kerá za tov pašov díchťi aj za tín pokrmem,
zatvor naše do ovčínca, ameň.
Pochválen Pán Ježiš Kristus!*

Na Vianoce (25. decembra) chodilo sa po dedine vinšovať:

*Vinšujen ván tieto slávne sviatki
Krista Pána narodeňia,
abi ván dav Pán Boch zdravia, šťastia,
hojňúho božského požehnanja
a po smrti královstvo nebeckvo.
Pochválen Pán Ježiš Kristus.*

Tento vinš je dodnes tým najtradičnejším, či skôr „najoficiálnejším“. Nezriedka však vinšovalo sa i žartovne:

*Vinšujen ván vinše,
ebo nevien inšie.
V pitvore son šetko vedev
a čil ňevien ňišť!
Vinšujen ván zdravia, šťastia, pokoja stáliho,
abi ste ňigdá ňimali budilára prázňiho!*

Podobne tomu bolo aj na Nový rok (1. januára):

*Vinšujen ván tento Noví rok,
abi ván vipadov z peci bok,
z hrnca ucho,
z korita prostriedok
a gazďňej brucho.

Jest tonto dome švární mláďeňec,
čo bi nán on dav dukát na veniec.
Čičí, belí...
Dav bi mu pán Boch peknú ženičku,
Zuzku, Marišku, lebo Aňičku.
Čičí, belí...*

Keď prišla Dorota (6. februára), hrávala sa zasa hra o sv. Dorote. Hrávali ju svätá Dorota, kráľ a dvaja žandári. Každý mal podľa svojej funkcie aj primeraný kostým a masku. Základ tohto ľudového divadla tvorila pieseň *Bola svetá Dorota*. Herci počas toho, ako ju spievali, napodobňovali všetko to, čo bolo v texte piesne.

*Bola svetá Dorota,
s pobožňiho života.
Šla jednúc cez králov dvor,
postretov hu sán pán kráľ.*

*Kceš Dorota, kceš má biť,
ja si ťa kcu oblúbiť?
A ja ňekcen žiaňiho,
mán Ježiška milího.
Král sa na ňu nahňevav,
na oleji smažiť dav.
Čín sa viacej smažila,
tín prekrásnejšia bola.
Čárovňica čarovná,
podvodňica podvodná.
Nespomuožu tvé čari,
aňi žiadne pomeri.
Spomuože ťi ostrí meč,
keť ťi paňe hlávka preč.
Už je Dorota sťatá,
duša do ňebe ziata.
Dva aňjeli čakali,
dušu do ňeba zali.*

Jar

Jar sa v Kozárovciach začínala vynášaním Moreny za dedinou, pri Hrone. Na Kvetnú nedeľu z domu do domu chodili dievky s vyzdobenou zelenou vrbou spievať a vinšovať nové leto. Ešte aj dodnes spolu so staršími ženami si tento zvyk uchovávajú. Za vinšovanie dostávajú čerstvé vajcia a peniaze. Tieto potom odovzdávajú pánovi dekanovi na farský úrad na cirkevné účely. Okrem pekných spevov sa pred každým domom aj vinšuje:

*Kvetná nedeľa,
ďe si klúče poďela?
Dala son, dala, svetímu Jánu,
abi odonkov zelenú trávnu,
tráva zelená, više kolená, zavíjaná.*

*Kvetná nedeľa,
de si kľúče poďela?
Tadala son, tadala, svetímu Juru,
abi zeme odomikav, abi tráva rástla,
tráva zelená, višé kolená,
chlapcom na perečká,
ďiovkan na venečká.
Sedí paňi v koši,
o vajíčko prosí,
daj paňička vajíčko,
lebo jeno, lebo dve
málo ťi to ubuňe.*

*Dajte nán, dajte,
malivanuo vajce.
A keď nán ho ňedáte,
na hrncoch to spoznáte.
Šetki ván s police popadajú,
na kusi sa roztrieskajú!*

*Dajte nán, dajte
malivanvo vajce.
A keď nán ho ňedáte,
ňebudú ván sliepki ňiesť,
ňebudú ván husi gágať
aňi sliepki kotkodákať.
Buďeme ván sťeňi šuchať,
ňebudú ván deti čušať,
mosíte ich kolísať!*

*Zelená je, zelená,
navrchu je červená.
Vajce nán dajte,
zdraví ostávajte!*

Na Veľkonočný pondelok chodili chlapci s vodou polievať dievčatá. Polievali ich s vedrami pod studňou, hádzali ich do potoka, neskôr chodili aj s *voňačkou*. V utorok (*šibací*) im to oplácali dievčatá s krobáčmi, ktoré si najčastejšie pletli z ôsmych alebo dvanástich vrbových prútov. *Učiná* Beniačiková dodnes spomína na to, ako na šibací utorok prekabátili chlapcov v krčme:

„Do jedných dverí v krčme šla totka Žilinová asi s 3 metre dlhým korbáčikom. Chlapci ju samozrejme hneď zbadali a hrnuli sa druhými dverami z krčmy von. No za nimi už stála učiná s malým, ale najmä so šikovnejším a „štipľavejším“ korbáčom a ťala ich hlava-nehlava. Pri tom im kričala:

*Po predničke, po zadničke,
abi vás blški, muški neštípali!*

Otec mi zasa spomínal, ako na „polievací poňdelok“ boli poliať Terku Vodovú. V kuchyni vo vedrách voda nebola a studňa bola zamknutá. Tak niektorý z mládencov šikovne skočil do komory. V komore okien nebolo a tak bola tam i tma. Horko-ťažko v nej rozoznal vedro. Strčí dnu prst a cíti mokré. Vezme ho teda, lebo sa nazdal, že je v ňom ukrytá voda, vybehne na dvor a celé ho vychrstne na Terku a mládenčov, ktorí ju statočne držia, aby im neušla. Zbadá sa, až keď uvidí, ako im dolu kostolnými šatami stekajú šupky zo zemiakov a šrot. Vo vedre mali totiž pripravené pomyje pre prasce.“

DESTSKÝ FOLKLÓR

Detské hry

Na Birdáša

Hra sa hrala s handrovou loptou. Jeden z hráčov vzal loptu a začal ostatných naháňať. Koho loptou trafil, bol *Birdáš*. Deti na neho pokrykovali a vysmievali sa mu: *Birdáš, Birdáš!... Birdáš* musel loptu vziať a vybiť ďalej.

Na bič

Do zeme sa zapichlo krátke bičisko a niektorý z chlapcov sa chytil korbáča, chodil do kruhu okolo bičiska a spieval:

*Hrajme sa, hrajme, na ten dlhý bič,
upletieme si mi pekňí, dlhý bič.
Dokiaľ ho mi upletieme,
aj si husi napasieme,
málo nás, málo nás,
hibaj, Marka, medzi nás!*

Po vyspievaní piesne sa menované dievča alebo chlapec pridá ku korbáču, až chodili okolo bičiska všetky deti. Potom sa smer krúženia okolo bičiska i záverečný text piesne menil a z biča detí ubúdalo:

*... vela nás, vela nás,
choď ťi, Marka, preč od nás!*

Siav Peter proso

Hra sa hrá podobne ako *Na bič*, ale bez biča. Hrávala sa najmä na jar na lúke. K prvému, ktorý začínal rozprávať riekanku a tiež viedol smer, ktorým sa pôjde, sa postupne pridávali ďalšie deti:

*Siav Peter proso i pšeničku,
vivolili sme si prepeličku,
prepeličku máme, prepela ňimáme,
málo nás, málo nás, hibaj, Janko, medzi nás!*

Keď už boli všetky deti pochytané, spievali záver piesne nasledovne:

...vela nás, vela nás, choj ti, Janko, preč od nás!

Kukuruc

Chlapci sa dajú do predklonu alebo keď sú o niečo mladší, kľaknú si na zem a podoprú sa rukami. Jeden druhého potom pres-kakujú roznožkou a pomáhajú si rukami oporom. Za každým preskočením kričia: *Kukuruc, Kukuruc!* Kto preskočí, beží ďalej a znovu sa dáva do pôvodnej polohy. Komu sa to nepodarí, ide ešte raz.

Kemenčokovaňie

Hra sa hrala s malými kamienkami rovnakej veľkosti i tvaru. Základ tvorilo päť kameňov. Jeden z nich sa musel od ostatných farbou výrazne odlišovať. To bol hlavný kameň. Zvyšné štyri sa rozhodli na hladkú zem (najčastejšie na podstienku pri dome), kde sa hra hrávala najčastejšie. Hráč sa usiloval kamene rozhodiť čo najbližšie ku sebe, aby sa dali ľahko chytať. Vyhodil najskôr hlavný kameň do vzduchu, šikovne vzal zo zeme jeden kameň a tou istou rukou musel chytiť aj vyhodенý, hlavný kameň. Ak mu vypadol z ruky obyčajný kameň, nič sa nestalo a mohol pokračovať v hre. Ak mu však vypadol hlavný, musel ísť odznovu, resp. keď sa hrali viacerí, šiel jeho spoluhráč. Postup hry bol taký, že najskôr sa chytalo po jednom kameni (z ležiacich), potom:

- po dvoch kameňoch,
- tri a jeden kameň,
- štyri kamene naraz.

Po týchto úvodných kolách hra sa komplikovala nasledovne:

- Každý kameň sa dá medzi prsty (štyri). Na vrch spakručia položí spoluhráč na ľubovoľné miesto hlavný kameň. Ten sa rukou

vyhodí do vzduchu a musí sa chytať tak do dlane, aby zo zvyšných štyroch kameňov nevypadol ani jeden spomedzi prstov.

– Do zavretej dlane sa dali 4 kamene. Hlavný kameň sa dal na vrch zavretej päste – medzi palec a ukazovák. Vyhodil sa do vzduchu, 4 kamene z ruky sa položili na zem a hlavný sa musel chytiť. Potom sa musel znovu vyhodiť a tie zo zeme chytiť (zdvihnúť).

– Kamene sa rozhodia po zemi tak ako pri prvej variácii. Z ľavej ruky si hráč za pomoci ukazováka a palca urobí „bránku“. Kamene sa rozhodia pred bránku spoza ľavej ruky. Táto musí byť počas celej variácie na jednom mieste a hráč s ňou (prstami) nesmie hýbať. Hlavný kameň sa začína vyhadzovať do vzduchu a kamienky sa posunú do bránky. Teda vyhodí hlavný kameň posunie jeden z tých, ktoré sú na zemi smerom do bránky atď. Keď sú všetky štyri kamene v bránke a ani raz mu nespadol na zem hlavný kameň, potom túto variáciu úspešne ukončil.

– Záverečným úkonom tejto hry je chytanie bodov. Všetky kamene si dá hráč do dlane (vrátane hlavného), vyhodí ich do vzduchu a nastaví opak dlane tak, aby chytil čo najviac kameňov. Tie, čo sa mu udržali na ruke sčíta, a to tak, že hlavný kameň má hodnotu 5 bodov a ostatné po 1 bode (toto si upravujú hráči dohovorom). Po tejto variácii pokračuje v hre odznovu, pokiaľ nepokazí. Ak pokazí, tak sa mu nulujú všetky predchádzajúce úspešné variácie a začína od začiatku, ale až po spoluhráčoch.

Súdki nalievať

Deti sa pochyťajú chrbtom (*ricki*) k sebe, popod pazuchy a striedavými predklonmi sa prevažujú – raz na jeden chrbát, raz na druhý. Vykrikovali pri tom: *Jáj, ale si ťažký, ja ťa ňeuñesien ...* a pod.

Ideme v štyri straňi sveta

Hra sa najlepšie hrala na čerstvo pooranej zemi, keď sa ešte neposadilo. Deti si do nej vyšľapali kruh asi s metrovým polomerom. Tento ešte rozdelili krížom, alebo ixom na 4 časti rovnako veľké. To boli štyri svetové strany. Ten, ktorý začínal, zvolal: *Ideme v štyri straňi sveta! Do Košíc, do Pešti, do Moraviec, do Levíc!* Názvy miest obmie-

ňali ľubovoľne. Na to sa 4 najšíkovejšie deti rozbehli do kruhu a každé z nich sa postavilo do tej štvrtky kruhu, ktorá bola otočená smerom k vyriešenému miestu. Keď sa postavili zle, dali zálohu alebo boli nejako inak hrou potrestané.

Vyčítanky

*Eden, beden, cicka, hrebeň,
čá, čupi, verňie krupi,
cibula, babka a ti hriz!*

*En ten tínus, sá raka tínus,
sá raka ika tika, ele vele, bumbus!*

*Engeti, pengeti, čupite mé,
ágri, fágri, domine,
inč, pronč, eternat, aja, vaja, von!*

*Jenága, dvága,
trága, stirága,
péga, léga,
ochman, dochman,
cíbik kvak!*

*Eniki, beniki,
tri masňie knedlkiki.
Kolko ich zješ?
Tri!
Jedon, dva, tri!*

*Ďesať, dvadsať, tridsať,
začav Gašpar kričať,
že ho brucho bolí,
zedov kilo soli!*

*Adam, Eva boli v raji,
táčence si viberali:
jedon, dva, tri,
uš si aj ťi!*

*Skáče žaba po blaťe,
kúpime jej na gaťe,
na akie, na takie,
na žabacie strakatie!*

*Ide žaba po rebríku,
naťahuje eletriku,
jedon, dva, tri,
uš si aj ťi!*

*Sedí riba pri potoku
a hovorí, deč,
na koho to slovo paňe,
ňech ťen ide preč!*

*Eniki beniki kliki bé,
ábri fáбри domine,
ece bece,
do kabece, trať!*

Riekanky

O návšteve:

*Krsná manka,
poslali ma moja manka,
abi ste mi dali krúťadlo,
zabijeme hantrťadlo,
pošleme vás combov.*

O hluchých ženách:

*Vitaj kmotra na trhu! – Mán gunára v batohu!
A ako sa majú vaše deti? – Šak mi ada ňeuleť!
A ako sa vaši doma mávajú? – Peť grajciarov mi zaň
dávajú!
Ach kmotrička, vi ste hluchá! – Mán kvoročku, ale je suchá!
O segíň! – Ako viete, že ja sedín?
Ó te bolond! – Nepojden ván k volon!*

O Cigánke:

*Sokeres, Mariška, sokeres,
rakačuka, mramoria, kavkáles,
kiš kerédi topolčai,
naď džavles!*

Vykríkačky

Stalo sa, že niektoré z detí sa popri hraní i nepohodli. Skôr ako päšťami však začali sa častovať žartovnými vykrikovačkami, ktoré sa viazali najmä ku krstným menám:

*Jožo, Božo, kapsa,
predav koňa za psa!*

*Ďuro, Buro, bubeňík,
predav košky za rebrík.
Koški sa mu podusili,
Ďura, Bura, zadusili!*

*Mara Zvara,
pot kemeňon šaťi prala!*

Etela, hore kochon ležela!

Adam, gejdúvav žabán!

*Jano, Bano, Opekano,
zedov vajce posekanvo!*

Keď sa zasa kúpavali na Hrone, z druhej strany (*ribničkej*) kúpali sa deti z Rybníka. Typická rivalita medzi obcami viedla k tomu, že cez Hron hádzali po sebe kamene a navzájom sa okrikovali. Kozárovské deti napríklad:

*Ribníčaňia, kalafúzi,
majú hovno na motúzi.
Misleli si, že je to pečená hus,
a to bolo hovna kus!*

RODINNÉ ZVYKY

Svadba

Prorokyňa, ktorá nesie tri stavy – panenský, anjelský a manželský, mravná čistota a láska, zákony, ktoré boli kedysi pevne zakódované nielen v samostatnom obrade svadby a myslení ľudí, ale boli prítomné aj v ich ojedinelej slovesnej tvorbe. Celá táto tvorba ľudového génia – vinše, odobierky, zariekania, niesla okrem svojej duchovnej kvality v sebe aj v nemalej miere kvalitu estetickú. Za všetky tie, ktoré vznikli a aj sa odriekavali a odriekavajú vlastne až dodnes na kozárovskej svadbe, vyberáme aspoň niektoré.

Vinš staršej družice k staršiemu a ku *svadobenon* pred odchodom na sobáš:

„Pán starejší a celá svadobná ríša, slobodno k ván pristúpiť a pár slov prehovorit?“ „Slobodno!“ „Nuž teda počúvajte: Na počiatku sveta stvorev Boh Ňebo, Zem, ribi do vodi, vtáctvo ňebeské, chóri anjelské a naposledí človeka, veľmo pekniho, na svoj obraz podobniho. Tu radila sa svetá trojica, akvo mu majú dať meno. Preto rozposlav Boh štiroch anjelov na šetki štiri strani sveta. Aňjeli šli a meno mu našli: Prví doňiesov písmeno A, druhí D, tretí A a štvrť M. A tak mu dali meno Adam.

Po nalazeňí Adamovho mena Boh vojšov do raja a najšov tan Adama smutniho, ňeveseliho. A píta sa ho pán Boh: „Adame, Adame, čo si takí smutní?“ „Ach Paňe a Bože moj, akože bi son ňimav biť smutní, keď každvo stvoreňia pár a pár, len ja sán, bes párnici ostávan?“ Tu pustev Boh na Adama tuhí a slatki spánok a znova radí sa zo svetov trojicov:

„Zav bi mu s peťi košť – bola bi mu za podnož, zav bi mu s hlavi ťemeno – bola bi vivíšená nad ňeho.“ Tak mu viňav s ťela rebro a stvorev ženu menon Evu. „Adame, Adame, stávaj a pozri, čo veľa seba vidíš!“

„Ach paňe a Bože môj, veď je to košť s môjho ťela vzatá a mňa za manželku datá. Tak chcen bit s ňov a s ňov sa aj ťešiť chcen!“ Tak aj vi milí priatelia, čo sťe hladali, to sťe našli: ručník bieleňí, vienok zeleňí, prsteň zlatí. Nie sťe sklamaňí?“

Nasleduje vinš starejšieho k mladému zaťovi:

„Milí sinu, naša mladá nevesta ťi posielala tento bieli ručník, aby keď budeš v potu tvári ťaško v poli pracovať, mal si si s čím tento pot s čela utrieť. Si s týmto darom spokojný?“ „Nije!“

Ďalej ťi naša mladá nevesta posielala na znak svojej poctivosti tento zeleň vienok. Si spokojný s týmto darom?“ „Nije!“

Ako tretí dar ťi naša mladá nevesta posielala tento zlatý prsteň. Tak ako aj on ňima začiatku, ani konca, nech aj vaša láska je bez konca. Spokojný si?“ „Nije!“

Nuž milí priatelia, ako bi aj náš mladý zať mohol byť s týmto darom spokojný, keď on idúc po Hornom konci zazrel v Švolikovej záhratke krásnu ružičku menom Elenku a túto bi si s láskavým dovolením jej rodičov, kceť do svojej záhratky presadiť. Či si už spokojný?“ „Ano!“

Teraz starejší vyzve mladú nevestu, aby odprosila svojich rodičov:

„A či, moja céra, pokľakni pred svojich rodičov, ktorí ťa v poctivosti vichovali a opakuj po mne: Apuško moj, mamička moja, prosím vás pre Boha, pre matku Kristovu a pre ten svetý kríž, na keron umrel pán ežiš, aby ste mi odpustiť ráčili. Prosím vás po prvý, po druhý a po tretí raz. A či stať a poboskaj svojho oca i matku a to bude ras aj za tri rázi.“

Po tejto vážnej česti sa celá svadobná poézia niesla už v oveľa veselšom duchu. Nasvedčuje tomu nielen značné množstvo žartovných a lascivných piesní, ale o. i. aj veršiky, ktoré rozprávali kuchárky alebo družbovia k jednotlivým jedlám. Napríklad ku slepačej polievke:

*Pán starejší, ide spievať!
Šak vieť, že zo spievkov biva veľká pletka,
lebo lúbi lietieť ako niekedy mladé ženy
posťeľe metať.
Ale táto neľeť, šak vidíte, že leží.
Hore nohi a tiež pupok,
na túto spievku sa úfa aj moj žalúdok!*

K mäsu:

*Svadobní havraňie trhajfe,
mikajte ot košťiala sme!e!
Tu máte kus celej pečenki.
Pán starejší, ja son mislev,
že ja son ťen najmúdrejší,
ale ja son tu len namiesto družbu.
Pome starí!
Na rok budete pást' sviňe, lebo kravi
a ja buďen pán starejší!*

Ku červenej repe:

*Táto cvikla pekná, červená,
ako keď je žena začepená.
Komu sa žena začepená páči,
ñech si s ťejto cvikli zahodí do hubi!*

Na záver ďakujeme všetkým obyvateľom obce Kozárovce za pomoc pri zostavovaní nielen tohto malého zborníčka a realizácii profilového programu obce na myjavskom amfiteátri, ale aj za usilovnú a obetavú prácu pri uchovávaní ľudových kultúrnych tradícií vo svojej rodnej obci. Zvlášť ďakujeme za poskytnutie cenných rád a informácií obecnému kronikárovi, pánovi učiteľovi Gašparovi Švolíkovi, a PhDr. Jarmile Paličkovej, CSc. za časť o hmotnej kultúre. Za tých občanov, ktorí nám poskytli najcennejšie informácie a s ktorými spolupracujeme už niekoľko rokov, spomenieme aspoň Annu Krajčiovú (nar. 1911), Elenu Beniačikovou (nar. 1909), Máriu Švolíkovú (nar. 1926), Evu Benčaťovú (nar. 1905), Michala Kabáta (nar. 1907), Jozefa Lukáča (nar. 1905), Jozefa Soboňu (nar. 1908), Františka Beniačika (nar. 1910), Laurinca Smrtku (nar. 1912), Helenu Hamarovú (nar. 1934), Máriu Ďurovičovú (nar. 1940) a Angelu Žemberyovú (nar. 1931). Voláme ich nositelia tradícií. Učme sa podľa ich vzoru nielen láske k ľudovému umeniu, k piesni a tancu. Učme sa podľa nich aj pracovať a žiť.

Ďakujeme!

V Bratislave, máj 1990

autori

ZBORNÍK PIESNÍ

1. Ľesieme Morenu

na Kvetnú nedeľu

Mária Švolíková, nar. 1926

zber a zápis M. J., 1983

$\text{♩} = 90/12''$

Ľe-sie-me Mo - re-nu v o-le - ji sma - že-nú, gde ju za-ňe -

sie - me, keď sa - mie ňe - vie - me.

1. Ľesieme Morenu v oleji smaženú,
gde ju zaňesieme, keď samie ňevieme.

2. Na richtárov vráta, tan je plno zlata,
richtárka dá zlatku, že má kamarátku.

3. Richtár, keď ju zočí, svet sa s ňín zatočí,
povie, to je krása, dá nán celvo prasa.

2. Morena, Morena

Na Kvetnú nedeľu

Mária Švolíková, nar. 1926
zber a zápis M. J., 1983

$\text{♩} = 84/21''$

Mo - re - na, Mo - re - na, za ko - hos' stvo - re - ná,

za na - še de - vi - ce, cif - ri pa - rád - ňi - ce.

1. Morena, Morena, za kohos' stvorená,
za naše dčevce, cifri parádňice.

2. Morena, Morena, za kohos' umrela,
za našich mládencov, za švárňich šarvancov.

3. Kiselica, Morena

na Kvetnú nedeľu

Mária Švolíková, nar. 1926

zber a zápis M. J., 1983

$\text{♩} = 96/10''$

Ki - se - li - ca, Mo - re - na, Mo - re - na,
za - ko - ho si stvo - re - ná, stvo - re - ná?

1. Kiselica, Morena, Morena,
za koho si stvorená, stvorená.

2. Či za pána richtára, richtára
a či za jeho sina, -ho sina.

3. Kisel, Kisel, Kisela, Kisela
za tri roki visela, visela.

4. A na štvrtí odvisla, odvisla,
všetkých chlapcov ochvisla, ochvisla.

4. Doñiesli sme vn

na Kvetn nedeu

Mria Švolkov, nar. 1926
zber a zpis M. J., 1983

$\text{♩} = 120/32''$

Do-ñie-sli sme vn ten-to ze-le-n mj, mla-duo le-to,
ej, ftku, ftku, o-e mi tak šte-bo-ceš, i a zi-ma tr-pi,
tr-pi ma, tr-pi, krlov-n kr-si. Na-va-r-me, na-va-r-me
o-po-j-me, o-po-j-me ier-i-ho pi-va, krlov-nej si-na.
Ke ne-bu-e pi-t, bu-e-me ho bi-t,
von pa-i z mes-ta, krlov-n do mes-ta!

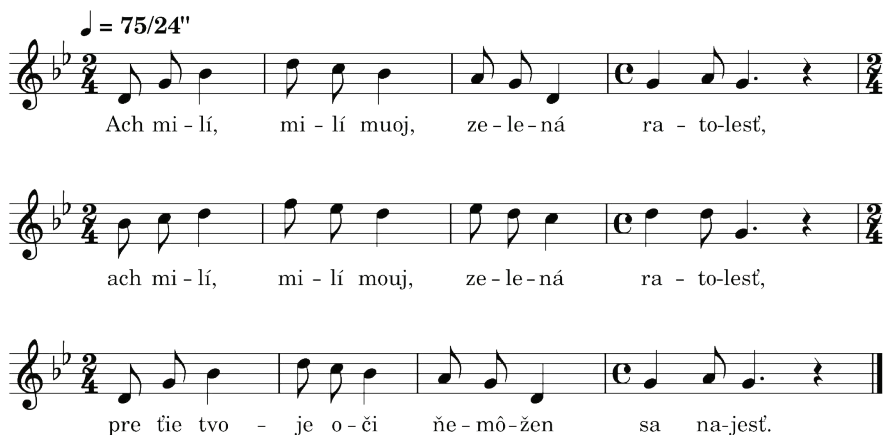
1. Doñiesli sme vn tento zelen mj, mladuo leto,
ej, ftku, ftku, oe ti tak šteboceš, i a zima trpi,
trpi ma, trpi, krlovn krsi.
Navarme, navarme ieriho piva,
opojme, opojme krlovnej sina,
ke ňebude pii, bueme ho bii,
von pai z mesta, krlovn do mesta!

5. Ach, milí, milí muoj

na Kvetnú nedeľu
(pri ozdobovaní zelenej vrby)

Mária Švolíková, nar. 1926
zber a zápis M. J., 1983

$\text{♩} = 75/24''$

Ach mi - lí, mi - lí muoj, ze - le - ná ra - to - lešť,
ach mi - lí, mi - lí mouj, ze - le - ná ra - to - lešť,
pre tie tvo - je o - či ňe - mô - žen sa na - jest.

1. Ach, milí, milí môj, zelená ratolesť,
ach, milí, milí môj, zelená ratolesť,
pre tie tvoje oči ňemôžen sa najesť.

2. Ňemôžen sa najesť aňi voďi napiť,
ňemôžen sa najesť aňi voďi napiť,
príďi ma, môj milí, dnes večer navštíviť.

3. Príďi ma, príďi ma aspoň na chvíľočku,
príďi ma, príďi ma aspoň na chvíľočku,
aspoň len na okno položiť ručičku.

6. Priňes, Bože, Jána

na Jána

Mária Švolíková, 1926
zber a zápis M. J. – 1990

$\text{♩} = 66/30''$

Pri - ňes, Bo - že, Já - na, bi na šo - pe spa - la,

bi ja no-vot - ňí - ho, bi ja no-vot-ňí-ho fra-je ta dos -

ta - la, bi ja no-vot-ňí-ho fra-je-ra dos - ta - la.

1. Priñes, Bože, Jána, bi na šope spala,
bi ja novotního, bi ja novotního frajera dostala,
bi ja novotního frajera dostala.

2. Pozerajte, očka, z úbočia na úboč,
gďe sa ván poďela, gďe sa ván poďela starodávna ľúbosť,
gďe sa ván poďela starodávna ľúbosť.

3. Sobotňajší večer, môžeš mi nechodiť,
mojemu srdiečku, mojemu srdiečku žiaľu ňenarobiť,
mojemu srdiečku žiaľu ňenarobiť.

7. Kebi son veďela

na Jána

Mária Švolíková, nar. 1926
zber a zápis M. J., 1990

$\text{♩} = 68/24''$

Ke-bi son ve - ě-la ke-di bu-ďe Já-na, ve-ru bi na -
klá-la na tri stra-ňi oh-ňa, ho-ja, ho-ja - na.

1. Kebi son veďela, kedi buďe Jána,
veru bi naklála na tri straňi ohňa,
hoja, hojana.
2. Jeden bi naklála od slnka východu,
druhí bi naklála od slnka západu,
hoja, hojana.
3. A ten treťí bi som mojemu milímu,
mojemu milímu, šuhaju švárňimu,
hoja, hojana.
4. Tvár moja, tvár moja kvitňi mi ružíčkov,
buďen ťa umívať tov žitnov rosičkov,
hoja, hojana.
5. Tov žitnov rosičkov zbieranov do rána,
kín slnko ňevinďe na svetího Jána,
hoja, hojana.

8. Pri kaštieli ohňík horí

na Jána

Mária Švolíková, nar. 1926
zber a zápis M. J., 1990

$\text{♩} = 140/9''$

9. A na Jána

na Jána

Mária Švolíková, nar. 1926

zber a zápis M. J., 1990

$\text{♩} = 120/12''$

A na Já - na, na Ja-ňíč - ka, a na Já-na, na Ja-ňíč-ka

kú-pa-la sa las-to-vič-ka, kú - pa - la sa las-to-vič - ka.

1. A na Jána, na Jaňička, a na Jána, na Janička,
kúpala sa lastovička, kúpala sa lastovička.
2. Kúpala sa, sušila sa, kúpala sa, sušila sa,
na Jaňička zvedala sa, na Janička zvedala sa.
3. Jena dievka velmo pišná, jena dievka velmo pišná,
bo na Jána sen neprišla, bo na Jána sen neprišla.
4. Bodaj bi ju rozmetalo, bodaj bi ju rozmetalo,
keď ju sto frajerov malo, keď ju sto frajerov malo.

10. Kerá ďiovka

„vojanka“ na Jána

Mária Švolíková, nar. 1926
zber a zápis M. J., 1983

$\text{♩} = 120/12''$

Ke - rá ďiov - ka na vo - jan - ke ňe - bo - la, to je hor - šia

ja - ko sta - rá ko - bo - la, o Já - ňe, Já - ňe, o sve - ton Já - ňe,

to je hor - šia ja - ko sta - rá ko - bo - la.

1. Kerá ďiovka na vojanke ňebola,
to je horšia ako stará kobola,
o Jáne, Jáne, o sveton Jáne,
to je horšia ako stará kobola.

11. Keď ja buďen vojak

regrútska

Mária Švolíková, nar. 1926

zber a zápis M. J., 1990

$\text{♩} = 60/42''$

Keď ja bu-ďen vo-jak mla - dī, gdo-že mi dá v sve-ťe ra - di,
ro-di-čov mo - sín za-na - hať a ja smut-ní ma-ší-ro - vať.

1. Keď ja buďen vojak mladí,
gdože mi dá v sveťe radi,
rodičov mosín zanahať
a ja smutní mašírovať.

2. Ach, mamička, manka moja,
ňestarte sa viacej o mňa,
ňebuďen vás opatrovať,
aňi vi mňa košielku prať.

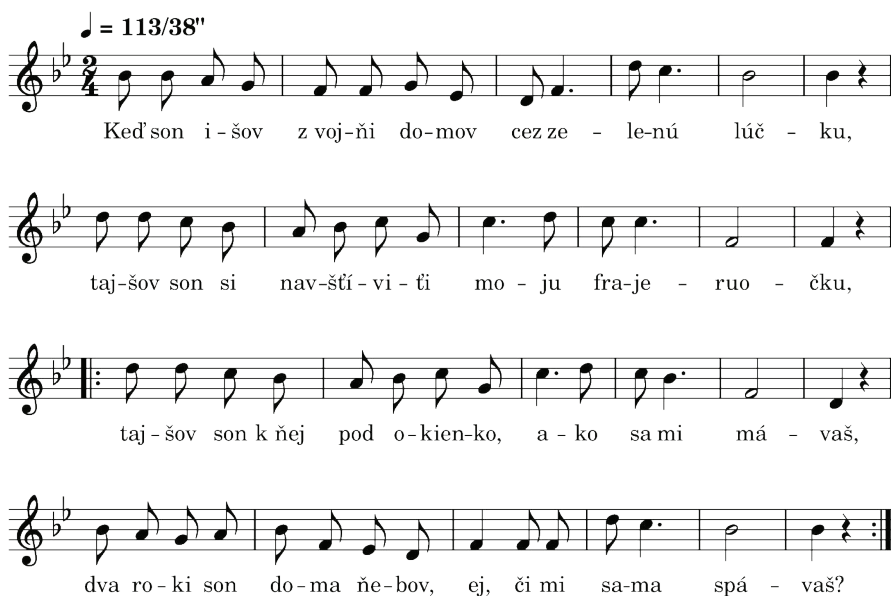
3. Operie ju krú červená,
keď odpadne hlávka moja,
hlávka moja už odpadla,
dobrú noc ván, manka moja.

12. Keď son išov z vojňi

regrútska

Mária Švolíková, nar. 1926

$\text{♩} = 113/38''$

Keď son i - šov z voj - ňi do - mov cez ze - le - nú lúč - ku,
taj - šov son si nav - šťí - vi - ťi mo - ju fra - je - ruo - čku,
taj - šov son k ňej pod o - kien - ko, a - ko sa mi má - vaš,
dva ro - ki son do - ma ňe - bov, ej, či mi sa - ma spá - vaš?

1. Keď son išov z vojňi domov cez zelenú lúčku,
tajšov son si navštíviť moju frajeruočku,
tajšov son k nej pod okienko, ako sa mi mávaš,
dva roki son doma ňebov, ej, či mi sama spávaš.

13. Vizrite, vizrite

svadobná (pred domom, za stolom) Mária Švolíková, nar. 1926
zber a zápis M. J., 1990

$\text{♩} = 110/12''$

Vi - zri - te, vi - zri - te, ej, či vi tol' - ko má - te,
kol' - ko nás vi - dí - te,

čo nás vi - cho - vá - te.

1. Vizrite, koľko nás vidíte,
ej, či vi tolko máte, čo nás vychováte.
2. Benčaťová stará predo dvermi stála,
roztrhanon kožuchu ňvestu čakala.
3. Vaša bola, vaša, ale je už naša,
ej, vaša je kapusta, naša je ňvesta.
4. Veď sme si na dva dni kravi podojili,
ej, bi sme sa zo svadbi domov ňenáhli.
5. Ešte son ňepila, len do poli mierki,
ej, a už mi je čepiec na ebatalelki.

14. Dávan ván, rodičia

svadobná (odobierka)

Mária Švolíková, nar. 1926
zber a zápis M. J., 1990

$\text{♩} = 85/24''$

Dá - van ván, ro - di - čia, do - brú ra - du, nech si o - na
ne - vi - dá - vaj - te si cér - ku mla - dú,

po - dvo - rí, po slo - bo - de po - cho - d'í,

eš - te ju hlá - voč - ka dost na - bo - lí.

1. Dávan ván, rodičia, dobrú radu,
nevidávajúť si cérku mladú,
nech si ona podvorí, po slobode pochodí,
ešte ju hlávočka dost nabolí.

15. Mesijáš prišov

svadobná (za stolom)

M. Švolíková, nar. 1926
zber a zápis M. J., 1990

$\text{♩} = 108/28''$

Me - si - jáš pri - šov na svet prav - d'i - ví me - dzi i - ní -
a člo - vek vzác - ni s vel - kí - ma đí - vi,

mi záz - rak - mi u - či - ňiv Pán ví - no z vo - di

v Ká - ňe Ga - li - lej - skej na svaď - be ňe - bes - kej.

1. Mesijáš prišov na svet pravdiví
a človek vzácni s veľkíma divi,
medzi inými zázrakmi učíniv Pán víno z vodi,
v Káňe Galilejskej na svadbe ňebeskej.
2. Veselie veľkú v Káňe nastalo,
Pána Ježiša na ňu pozvalo,
tiež učedníkov jeho, bi poznali pána svojho,
v Káňe Galilejskej na svadbe ňebeskej.
3. Jela, pokrmu všeho dosť bolo,
čokoľvek srdce komu žiadalo,
fšetkých vecí, fšech zbývalo, len sa vína nedostalo,
v Káňe Galilejskej na svadbe ňebeskej.

4. Panna Mária keď to videla,
o nedostatku vína zvedla,
prosila hneď sina svojho, bi učíňiv z vodi
víno,
v Káňe Galilejskej na svadbe ňebeskej.

5. Pán Ježiš ráčiv ozdobiť hoďi,
kázal nanosiť do džbánov vodi,
víno, víno, dobré víno učíňil Pán z vodi
víno,
v Káňe Galilejskej na svadbe ňebeskej.

6. Peter apoštol stojí pri džbáne,
volá na Jána, pod' gu mňe, Jáňe,
víno, víno, dobrô víno, ňigdis' tak dobré
ňebolo,
v Káňe Galilejskej na svadbe ňebeskej.

16. Prečo si plakala

svadobná (za stolom)

Mária Švolíková, nar. 1926
zber a zápis M. J., 1990

$\text{♩} = 124/35''$

Pre-čo si pla - ka-la, keď ťa so-bá - ši - li, a-da si sa
chce-la ľú-bi - ťi z dru - hí - mi, a ja som sa bá-la ťej tvo -
jej ma - te - ri, že o-na má ja-zik zo sa - mejo - ce - li.

1. Prečo si plakala, keď ťa sobášili,
ada si sa chcela ľúbiť z druhími,
a ja som sa bála ťej tvojej matere,
že ona má jazik zo samej oceli.

2. Neboj sa, Aňička, ťej mojej matere,
veď sa jej ten jazik na starosť zoďerie,
keď sa jej zoďerie, dá ho oceľovať
a mňa, ňebožiatku, buďe ubližovať.

17. Zbohon ostávajte

svadobná (odobierka)

FSk Praslica, 1990

zber a zápis M. J., 1990

$\text{♩} = 103/28''$

Zbo-hon os - tá - vaj - te, vi, ma - mič - ka, čo sťe ma cho - va - li
od ma - lič - ka, za to sa ván pek - ňe po - ďa - ku - jen,
už sa ván ja z do - mu vis - tu - pu - jen.

1. Zbohon ostávajte, vi, mamička,
čo sťe ma chovali od malička,
za to sa ván pekne poďakujen,
už sa ván ja z domu vistupujen.

2. Zbohon ostávajte, kamarátky,
kerie sťe mi boli vernie fšetki,
za to sa ván pekne poďakujen,
už sa ván ja z radu vistupujen.

18. Gazda náš

dožinková

FSk Praslica, 1990
zber a zápis M. J., 1990

$\text{♩} = 98/27''$

Gaz-da náš, gaz-da náš, ot-vá-raj - ťe vrá - ta, ňe - sie -

me ván ve - ňiec, ej, zo sa - mí - ho zla - ta.

1. Gazda náš, gazda náš, otvárajte vráta,
nesieme vám veňiec, ej, zo samího zlata.

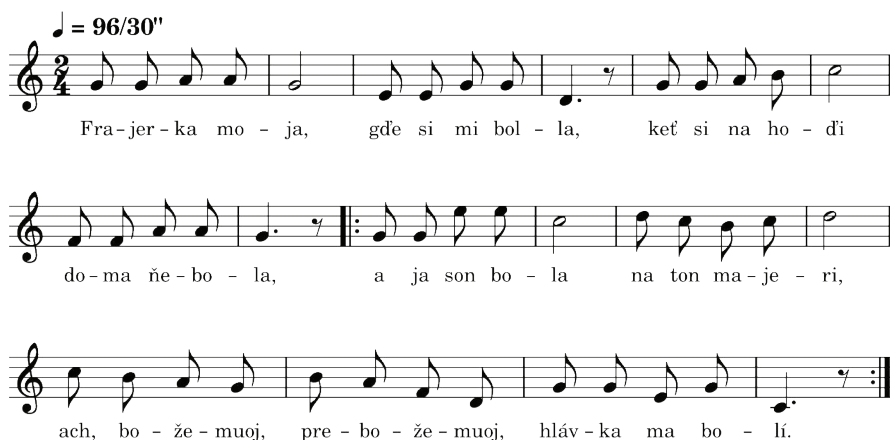
2. Zo samího zlata aj zo samích ruží,
to naše srdiečko, ej, len po tanci túži.

19. Frajerka moja, gďe si mi bola

pracovná (na majeroch)

FSk Praslica, 1990
zber a zápis M. J., 1990

$\text{♩} = 96/30''$

Fra-jer - ka mo - ja, gďe si mi bol - la, keť si na ho - ďi

do - ma ňe - bo - la, a ja son bo - la na ton ma - je - ri,

ach, bo - že - muoj, pre - bo - že - muoj, hláv - ka ma bo - lí.

1. Frajerka, moja, gďe si mi bola,
keď si na hoďi doma ňebola,
a ja son bola na ton majeri,
ach, božemuoj, prebožemuoj, hlávka ma bolí.

2. A tie majere, to ván je mesto,
šak nás tan bolo aj više dvesto,
kozároveckie švárňie ďioučence,
jaj, božemuoj, prebožemuoj, šak nán bolo zle.

3. Už nás ňebude gazda zobúdzat,
aňi zavčasu ráno poháňať,
ďioučence moje, stávajte hore,
umíte sa, oblečte sa, robiť pôjdeme.

20. Sa šine, sa šine

pracovná (na majeroch)

FSk Praslica, 1990
zber a zápis M. J., 1990

$\text{♩} = 135/16''$

Sa ši-ňe, sa ši-ňe, ze - le - znies a ši - ňe, sa ši-ňe, sa
ši-ňe, ze - le - znies a ši - ňe, veď ja zaj-tra rá - no
puoj - den na ma - ši - ňe.

1. Sa šine, sa šine, zeleznie sa šine,
sa šine, sa šine, zeleznie sa šine,
veď ja zajtra ráno puojden na mašine.

2. Na mašine puojden, cesta mi je krátka,
na mašine puojden, cesta mi je krátka,
šak ma má mamička ťažko doma čaká.

3. Čaká ona, čaká, oblúčkon vizerá,
čaká ona, čaká, oblúčkon vizerá,
či jej ide céra z majera veselá.

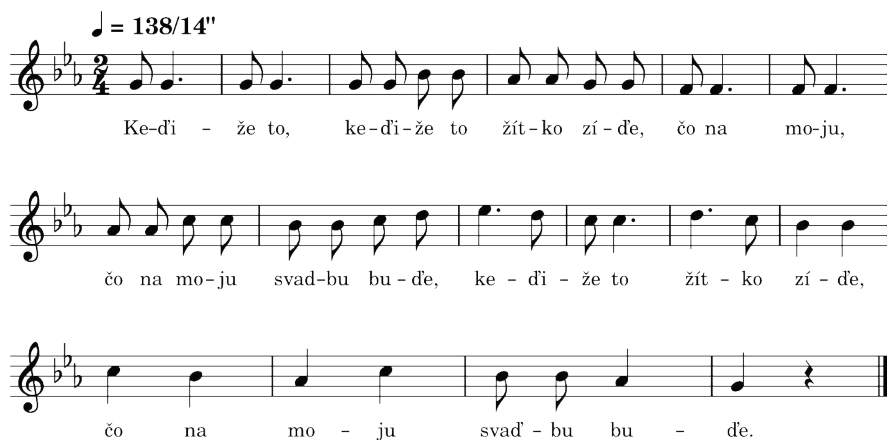
4. Ide ona, ide, prežalostne plače,
ide ona, ide, prežalostne plače,
že ona ňepuojde na ten majer viacej.

21. Keďže to žítko zídě

pri tanci

FSk Praslica, 1990
zber a zápis M. J., 1990

$\text{♩} = 138/14''$

Ke-ďi - že to, ke-ďi-že to žít-ko zí-ďe, čo na mo-ju,
čo na mo-ju svad-bu bu-ďe, ke - ďi - že to žít - ko zí - ďe,
čo na mo - ju svad' - bu bu - ďe.

1. Keďže to, keď že to žítko zídě,
čo na moju, čo na moju svadbu bude,
keďže to žítko zídě, čo na moju svadbu bude.

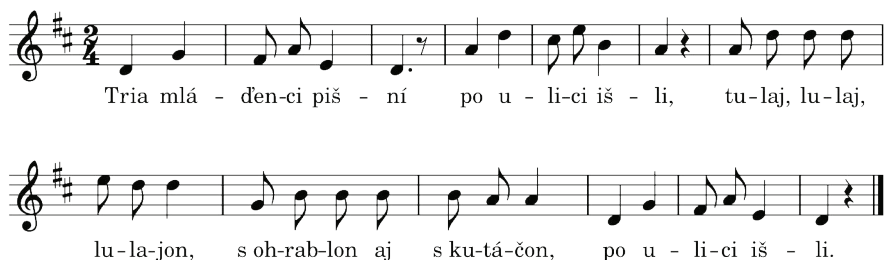
2. Ňebude to, Ňebude to tej jeseňi,
lebo je to, lebo je to v mrcha zemi,
ňebude to tej jeseňi, lebo je to v mrcha zemi.

3. V mrcha zemi, v mrcha zemi Ňeoraňej,
len motikou, len motikou pokopanej,
v mrcha zemi Ňeoraňej, len motikou pokopanej.

22. Tria mládenci pišní

na priadkach

Mária Švolíková, nar. 1926
zber a zápis M. J., 1983

Tria mlá - den-ci piš - ní po u - li-ci iš - li, tu-laj, lu-laj,
lu-la-jon, s oh-rab-lon aj s ku-tá-čon, po u - li-ci iš - li.

1. Tria mládenci pišní po ulici išli,
tulaj, lulaj, lulajon, s ohrablon aj s kutáčon,
po ulici išli.

2. Tak sa oni radia, gde sa ustanovia,
tulaj, lulaj, lulajon, s ohrablon aj s kutáčon,
gde sa ustanovia.

3. Ustanovili sa v Zimanovon dvore,
tulaj, lulaj, lulajon, s ohrablon aj s kutáčon,
v Zimanovon dvore.

4. Tak sa oni radia, kerí prú zaklope,
tulaj, lulaj, lulajon, s ohrablon aj s kutáčon,
kerí prú zaklope.

5. A prví zaklopav ťen Lauko Benčaťov,
tulaj, lulaj, lulajon, s ohrablon aj s kutáčon,
ten Lauko Benčaťov.

23. Leťí lastovička

na priadkach

Mária Švolíková, nar. 1926
zber a zápis M. J., 1983

$\text{♩} = 88/19''$

Le - ťí las - to - vič - ka, pek - ní fták, ňe - sie poz - dra -
ve - ňie na sto - krát, či je mi - lá zdra - vá a - ko ja,
či ňe - ňi od lás - ki zmo - re - ná.

1. Leťí lastovička pekni fták,
ňesie pozdravenie na stokrát,
či je milá zdravá ako ja,
či ňeňi od láski zmorená.

2. Ona odkázala, že ňeňi,
že ona už leží od stredí,
že je jej srdiečko zranenuo,
všeho potešenia zbavenuo.

3. Čo si taká smutná, Aňička,
ňeturbuj si svojho srdiečka,
kerí ťa má ziaťi, vezňe ťa,
čo kraj sveta pôjdeš, nájde ťa.

4. Ftedí pekňie časi bívali,
keď sme sa mi dvá milovali,
svieťev nán mesiačik nad náš dvor,
šak to bolo pekňe, božemôj.

24. Jaňík, Jaňík

po večeroch

Mária Švolíková, nar. 1926
zber a zápis M. J., 1983

$\text{♩} = 127/17''$

Ja-ňík, Ja-ňík, mla-don ve - ku, hej, ti - rá - ra, ti-ráj -
ron ňe-žen sa ti to-ho ro - ku, hej, ti - rá - ra, ti-ta-rá - ra,
ti - ta - ti - ta, ti - ta - rá - ra, ti - ráj - ron.

1. Jaňík, Jaňík, mladon veku, hej tirára, tirájon,
ňežen sa ti toho roku,
hej tirára, titarára, titatita, titarára, tirájon.

2. Toho roku vojna buďe, hej, tirára, tirájon,
načo že ti žena buďe,
hej tirára, titarára, titatita, titarára, tirájon.

3. Sadňen si ja na javorec, hej, tirára, tirájon,
buďen volať, že son dovec,
hej tirára, titarára, titatita, titarára, tirájon.

4. Nájden si ja mišiu ďierku, hej, tirára, tirájon,
do ňej schován svoju žienku,
hej tirára, titarára, titatita, titarára, tirájon.

25. Pri bistrej vodičke

dievčenská (hocikedy)

Mária Švolíková, nar. 1926
zber a zápis M. J., 1983

$\text{♩} = 120/18''$

Pri bis-trej vo - dič - ke ri-bič - ki plá - va - jú,

pri bis-trej vo - dič - ke ri - bič - ki plá - va - jú,

za švár-nin d'iov - ča-ŕon chlap - ci cho-d'ie - va - jú.

1. Pri bistrej vodičke ribički plávajú,
pri bistrej vodičke ribički plávajú,
za švárňin diovčaton chlapci chodievajú.
2. Aj za mňou chodievav, ale už nechodí,
aj za mňou chodievav, ale už nechodí,
dohovárajú mi, že za druhov chodí.
3. Keď chodí, nech chodí, ja mu nežbraňujem,
keď chodí, nech chodí, ja mu nežbraňujem,
abi nepovedav, že za nín banujem.
4. Hájiček, hájiček, zelení hájiček,
hájiček, hájiček, zelení hájiček,
kdeže sa mi poďev môj milovníček.
5. Kdeže sa mi poďev, voda mi ho zala,
kdeže sa mi poďev, voda mi ho zala,
voda mi ho zala z kraja do Dunaja.

V KOZÁROVCIACH TICHÝ VETRÍK POVIEVA

Zborníček k profilovému programu obce Kozárovce

Autori:	Juraj Hamar Marián Járek
Odborná spolupráca:	PhDr. Jarmila Paličková
Zodpovedný redaktor:	Miroslav Irša
Vydalo:	Krajské osvetové stredisko v Bratislave

1. vydanie pre 31. Západoslovenské folklórne slávnosti v roku 1990

2. vydanie (elektronická publikácia) pri príležitosti festivalu MYJAVA 2023
vydalo Centrum tradičnej kultúry v Myjave v roku 2023

Pripravila a obálku navrhla:	Katarína Mičicová
Odborná spolupráca:	Miloš Ďurovič, Peter Obuch
Miesto 2. vydania:	Myjava

CENTRUM TRADIČNEJ
KULTÚRY V MYJAVE

